

ВІДГУК

офіційного опонента кандидата педагогічних наук, професора Заверико Наталії Віталіївни на дисертаційне дослідження Веретенко Ірини Михайлівни «Розвиток соціально-педагогічної роботи в загальноосвітніх навчальних закладах України (кінець XX – початок XXI століття)», представлене на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.05 – соціальна педагогіка в спеціалізованій вченій раді К 26.133.01 у Київському університеті імені Бориса Грінченка.

Актуальність дослідження зумовлена економічними та соціокультурними змінами, що відбуваються у суспільстві, реформуванням української освіти в цілому та суспільними викликами, які вимагають переосмислення підходів та напрямів соціально-педагогічної роботи в загальноосвітніх навчальних закладах. Особливої актуальності набуває питання змісту соціально-педагогічної роботи, оскільки у складних суспільних умовах все більше розширюється коло проблем, які потребують соціально-педагогічного вирішення: несприятливий соціальний досвід, втрата ціннісних орієнтацій, деформація відносин у суспільстві та родині тощо.

Дисертаційна робота Веретенко І.М. актуальна, значуща для теорії соціальної педагогіки та сучасної соціально-педагогічної практики, в ній досліджуються особливості соціально-педагогічної роботи в загальноосвітніх закладах України в історико-педагогічному контексті кінця XX – початку XXI століття, визначаються її перспективи в умовах реформування системи освіти України, становлення нової української школи.

Обґрунтованість наукових положень і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Ознайомившись з роботою Веретенко І.М., вважаємо, що вона виконана на високому теоретичному рівні, в ній проаналізовано значний обсяг джерел з проблеми (413, з них 117 електронних освітніх ресурсів), автор упевнено оперує термінами соціальної педагогіки та психології, співвідносить їх і узагальнює, вміє робити

критичний і теоретичний аналіз, має свою точку зору на проблему і обґрунтовано її доводить. Робота справляє позитивне враження доказовістю і ґрунтовністю, різноплановим поглядом на розвиток соціально-педагогічної роботи в загальноосвітніх закладах України. Дисертанткою проведена значна робота щодо систематизації теоретичних напрацювань та практичного досвіду соціально-педагогічної роботи у загальноосвітніх навчальних закладах з кінця ХХ століття і до сьогодення.

Відповідно до логіки дослідження та визначеного наукового апарату розкриваються основні положення дисертації, які базуються на педагогічних парадигмах.

Науковий апарат дисертаційного дослідження Веретенко І.М. в цілому сформульовано вірно. Авторкою проведено ретельний аналіз понятійно-категоріального апарату наукових пошуків й парадигми соціально-педагогічної роботи в загальноосвітніх навчальних закладах означеного періоду; розроблено періодизацію розвитку соціально-педагогічної роботи в загальноосвітніх навчальних закладах України кінця ХХ - початку ХХІ століття; охарактеризовано зміст та форми соціально-педагогічної роботи в освітніх закладах; визначено перспективи її розвитку в умовах реформування освіти України за критерієм суспільно-правової зумовленості генези соціально-педагогічної роботи.

Аналізуючи теоретико-методологічні підходи до характеристики парадигм соціально-педагогічної сфери, Веретенко І.М. визначає когнітивно-інформаційну, компетентнісну, особистісну, культурологічну парадигми соціально-педагогічної роботи в загальноосвітніх навчальних закладах України. Соціально-педагогічну роботу в загальноосвітніх навчальних закладах дисертантка розглядає як діяльність із забезпечення потреб, прав дітей та їхніх сімей, створення сприятливих умов для формування їх безпечної поведінки, розвитку соціальної активності.

Заслуговує на увагу розроблена дисертанткою періодизація соціально-педагогічної роботи в загальноосвітніх навчальних закладах України,

виокремлено три періоди: пошуково-адаптаційний (1980-1992), нормативно-методичний (1993-2005) організаційно-технологічний (2006-2014).

Достовірність, новизна наукових положень, висновків і рекомендацій. Дисертаційне дослідження Веретенко І.М. має логічно виважену структуру. Засвідчуємо коректність визначення об'єкта, предмета дослідження, відповідність і взаємозалежність мети та поставлених завдань. У відповідності до мети використано адекватні методи дослідження: загальнонаукові, історико-структурний, конструктивно-генетичний, історико-правовий аналіз, емпіричні, аналітичні тощо.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що *вперше* узагальнено теоретичні положення, парадигми та практичний досвід соціально-педагогічної роботи в загальноосвітніх навчальних закладах України кінця ХХ – початку ХХІ століття; у визначених хронологічних межах дослідження на засадах системного, парадигмального підходів розроблено періодизацію соціально-педагогічної роботи в загальноосвітніх закладах за критерієм суспільно-правової зумовленості генези соціально-педагогічної роботи; охарактеризовано напрями, зміст та форми соціально-педагогічної роботи з учнями в загальноосвітніх школах, школах-інтернатах для дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, школах-інтернатах для обдарованих дітей у хронологічних межах цих періодів. *Уточнено* сутність поняття «соціально-педагогічна робота в загальноосвітніх навчальних закладах». *Подальшого розвитку* набули напрями (діагностичний, охоронно-захисний, консультативний, профілактичний, корекційний, організаційно-методичний) соціально-педагогічної роботи в загальноосвітніх навчальних закладах України.

Практичне значення одержаних результатів. Фактичний матеріал і теоретичні висновки дисертаційної роботи, а також методики соціально-педагогічного дослідження в історичному контексті можуть використовуватися в процесі підготовки комплексних історико-педагогічних праць. Основні положення, результати та висновки дослідження можуть бути

використані для розроблення змістових модулів (навчально-методичних комплексів) навчальних дисциплін: «Вступ до спеціальності», «Соціальна педагогіка», «Історія соціальної педагогіки», «Соціально-педагогічна робота в загальноосвітніх навчальних закладах», «Сучасні парадигми соціальної педагогіки: актуальні проблеми соціальної педагогіки», «Технології соціально-педагогічної діяльності», «Соціально-педагогічна робота з сім'єю» для студентів першого освітнього (бакалаврського) рівня; тематики магістерських робіт за освітніми програмами «Соціальна робота» та «Соціальна педагогіка»; підвищення кваліфікації соціальних педагогів та соціальних працівників в системі післядипломної освіти.

Повнота викладу наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації та в опублікованих працях. Дисертаційна робота Веретенко І.М. становить чітку структурно-композиційну цілісність, відрізняється високою інформативністю, значним фактичним матеріалом. Вважаємо, що в дисертації на належному рівні аналізується матеріал, узагальнюються факти щодо розвитку соціально-педагогічної роботи в загальноосвітніх навчальних закладах відповідно до запропонованих етапів періодизації, аргументуються положення та висновки, вірогідність яких обумовлюється системним аналізом теоретичного та емпіричного матеріалу.

На позитивну оцінку заслуговують представлені в дисертаційній роботі додатки, які розкривають основні напрями соціально-педагогічної роботи в загальноосвітніх навчальних закладах відповідно до визначених здобувачкою періодів розвитку означеного процесу (діагностичний, охоронно-захисний, консультативний, профілактичний, організаційно-методичний, корекційний).

Серед позитивних сторін проведеного дослідження слід відзначити широку апробацію основних положень дисертації – 12 конференцій різного рівня і географії, результати дослідження представлені в 22 наукових публікаціях.

Авторські висновки та узагальнення повною мірою відображають зміст і структуру дисертації, аргументовані, чітко сформульовані, забезпечують цілісне сприйняття дослідження

Дискусійні положення та зауваження до змісту дисертації:

1. Робота значно виграла б, якби було розкрито закордонний досвід організації соціально-педагогічної роботи в загальноосвітніх навчальних закладах.

2. В роботі на с.122, 144 характеризується національна програма профілактики ВІЛ/СНІДу, аналізуються її модулі, основний метод «рівний-рівному», але ніде вона не названа правильно. Національна програма «Сприяння просвітницькій роботі «рівний-рівному» серед молоді України щодо здорового способу життя».

3. Характеризуючи матеріали, які використовуються у загальноосвітніх закладах України для формування особистості школярів, названо лекцію президента Центру соціальної реабілітації «Нарконон» Грибанової М.В. Наскільки нам відомо, за експертним висновком, наданим Харківським обласним Центром практичної психології та соціальної роботи, вона не рекомендована для використання в учнівській аудиторії, оскільки має ефект навіювання.

4. У дисертації вказана нижня межа дослідження - 1980 рік. Проте в роботі не зазначено, чи існують наукові роботи, які висвітлювали б соціально-педагогічну роботу в загальноосвітніх навчальних закладах України до цього року.

Проте зазначені вище зауваження жодним чином суттєво не впливають на загальне позитивне враження, що справляє представлена до захисту робота.

Ідентичність змісту автореферату й основних положень дисертації. Структура та зміст автореферату Веретенко І.М.. відповідають основним положенням дисертації. Наукові положення, висновки й рекомендації, наведені в авторефераті розкриті й обґрунтовані в рукописі дисертації.

Загальний висновок. Підсумовуючи, стверджуємо, що дисертаційна робота «Розвиток соціально-педагогічної роботи в загальноосвітніх навчальних закладах України (кінець ХХ- початок ХХІ століття)» є самостійною, завершеною науковою роботою, відповідає пп. 9, 11, 12, 13, 14 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24.07.2013 р. № 567 (із змінами, внесеними згідно з Постановами КМ № 656 від 19.08.2015 р., № 1159 від 30.12.2015 р., № 567 від 27.07.2016 р.), а її авторка – Веретенко Ірина Михайлівна заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата педагогічних наук зі спеціальності 13.00.05 – соціальна педагогіка.

Офіційний опонент
кандидат педагогічних наук, професор
завідувач кафедри соціальної педагогіки
Запорізького національного університету

Н. В. Заверико

Підпис засвідчую
Заверико
Н. В.

НАЧАЛЬНИК
ВІДДІЛУ КАДРІВ

Г. П. Афанасова